

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ ВИМІРІ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
(8 травня 2025 року, м. Харків, Україна)

Електронний ресурс

Харків – 2025

УДК 327(100)(063)

М 83

Ресстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
(№729 від 9 грудня 2024 року)

Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням
Вченої ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 9 від 23 квітня 2025 року)

Голова редакційної колегії:

Наталія Вінникова, доктор політичних наук, професорка

Редакційна колегія:

Віталій Солових, доктор наук з державного управління, професор

Ірина Пересипкіна, к.політ.наук, доцент

Ганна Федорова, старша викладачка

Адреса редакційної колегії:

61022, м. Харків, майдан Свободи 6,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»,
кафедра міжнародних відносин, к. 264,
тел. (057) 705-10-59,
e-mail: interrelations.conference@gmail.com

М83 Міжнародні відносини у глобальному та регіональному вимірі : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (8 травня 2025 року, м. Харків, Україна) / За ред. Н. А. Вінникової [Електронний ресурс]. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – Систем. вимоги: Процесор Pentium-класу; ОС Windows 7/10; Acrobat Reader 10. – (PDF 233 с.)

До матеріалів увійшли тези наукових доповідей науковців, практичних діячів, викладачів та здобувачів, що присвячені таким питанням, як: Європейський Союз у контексті динаміки міжнародних відносин; європейська безпека в умовах сучасних геополітичних загроз; перспективи та виклики інтеграційним процесам в Європі; економічні відносини України з Європейським Союзом; потенціал цифрової стратегії Європейського Союзу; культурна дипломатія та гуманітарне співробітництво між Україною та ЄС; участь України в науковому й освітньому просторі Європейського Союзу.

URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/21435>

УДК 327(100)(063)

© ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025

ЗМІСТ

Burek Vasylyna-Mykhailyna

Economic integration of Ukraine and the European Union:
analysis of sanctions policy and trade relations in the context of European integration..... 7

Faiier Olena

Professional liability insurance as an instrument to ensure the economic security of the state... 11

Mysak Jana

Strategic activities of the European Union to stabilize food security after 2022:
the importance of Ukrainian cereal exports as an instrument of economic diplomacy..... 13

Peresyphkina Iryna

The role of the EU in ensuring security in the face of modern geopolitical threats..... 17

Pisarevskiy Mykola, Miroshnychenko Tetiana

Cultural diplomacy as a foreign policy instrument of the modern European state..... 21

Statsenko Artur

Security guarantees in a changing world:
the Budapest memorandum and NATO's collective defense mechanism..... 25

Vinnykova Nataliya

The EU's course on strategic autonomy in the fragmented world..... 29

Zahnoiko Vadym

Communication of hromadas with internally displaced persons
as a component of decentralisation on Ukraine's path to the EU..... 33

Zaporozhchenko Ruslan

De-imperialization as a foreign policy strategy:
is the EU able to rethink its role in the world?..... 38

Zhornytska Anastasiia

The potential of civil society digitalization: the experience of the European Union..... 42

Алексеевко Людмила, Артеменко Людмила, Юркевич Оксана

Фінансово-гуманітарна безпека України в контексті Євроатлантичного виміру..... 45

Ахалаіа Діана

Космічна дипломатія Європейського Союзу
як інструмент м'якої сили в міжнародних відносинах..... 48

Бакуменко Анна

Еволюція публічної дипломатії у контексті сучасних міжнародних відносин..... 52

Баранець Василь, Осадца Іван

Можливі ризики та переваги використання ІІІ
в дипломатії та міжнародних відносинах..... 56

Величко Катерина

Виклики європейської безпеки в контексті війни в Україні..... 60

Виговська Ольга

Європейська інтеграція вищої освіти України: виклики і перспективи..... 63

<i>Волинець Яна</i>	
Роль ОБСЄ у формування системи європейської безпеки в умовах трансформації міжнародного порядку.....	66
<i>Жайворонок Марина</i>	
Мобільність здобувачів вищої освіти як важливий чинник інтеграції України до європейського науково-освітнього простору.....	70
<i>Здоровко Світлана</i>	
Боротьба з дезінформацією як новий пріоритет для міжнародних організацій.....	74
<i>Іванченко Маргарита</i>	
Роль української діаспори в ЄС у просуванні культурної дипломатії.....	77
<i>Іоффе Ілля</i>	
Застосування теорії ігор у міжнародних політичних дослідженнях: методологічні аспекти та практичні застосування.....	81
<i>Кобець Юлія, Міщук Андрій, Міщук Мар'яна</i>	
Виклики європейській безпековій політиці: від гарантій безпеки США до потреби у стратегічній автономії.....	85
<i>Коломиц Назарій</i>	
Співпраця України з ЄС у боротьбі з кіберзлочинністю.....	89
<i>Коновальська Катерина, Солових Євгенія</i>	
Культурна дипломатія як інструмент залучення фінансової допомоги для ЗСУ на прикладі благодійного ярмарку в Порту, Португалія.....	93
<i>Копиленко Діана</i>	
Потенціал цифрової стратегії ЄС.....	98
<i>Котляров Максим</i>	
Інформаційна та кібербезпека в контексті діяльності НАТО: виклики гібридної війни та перспективи колективної оборони.....	101
<i>Кочанов Володимир</i>	
Вплив міжнародних санкцій на інформаційну політику: на прикладі російсько-української війни.....	104
<i>Крупський Владислав</i>	
Як Росія стає сировинним придатком Китаю.....	107
<i>Кублик Василь</i>	
Роль України в безпеці Європи.....	110
<i>Кузь Олег</i>	
Міжмор'я як метафора: від концепту до геополітичного проєкту.....	113
<i>Куц Юрій</i>	
Мовна безпека в умовах сучасних геополітичних загроз в Україні.....	115
<i>Лаврентій Дмитро</i>	
Особливості німецької національної моделі охорони здоров'я: структура, виклики та перспективи.....	122

<i>Лепехова Анна, Субота Вікторія</i> Загальний аналіз економічного співробітництва України та Європейського Союзу: вплив геополітичних змін на економічні відносини...	126
<i>Лещинська Олена</i> Інтеграція західних Балкан до Європейського Союзу: виклики, перспективи та геополітичні чинники.....	129
<i>Липов Володимир, Носова Ольга</i> Розвиток цифрових технологій як чинник поглиблення суперечностей глобалізація / регіоналізація світового господарства.....	133
<i>Лучак Микола</i> Наукова та освітня інтеграція України в ЄС: виклики та перспективи.....	138
<i>Майстро Максим</i> Фактор Калінінградської області РФ у безпековій архітектурі Балтійського регіону.....	141
<i>Марченко Іван</i> Ідеологія трампізму як новий базис зовнішньополітичного курсу США.....	145
<i>Марчук Наталія</i> Комунікаційна політика ЄС в умовах російсько-української війни.....	147
<i>Махотін Тимур</i> Дезінформація як інструмент гібридної війни: політичні технології.....	150
<i>Мельничук Володимир</i> Розвиток тайванської проблеми та можливості ЄС у вирішенні конфлікту.....	153
<i>Мнекіна Марія, Шевель Елвіра</i> Європейський цифровий розвиток в інформаційному просторі Xinhua: особливості висвітлення на тлі американсько-китайських технологічних протиріч.....	157
<i>Мурадова Владислава</i> Європейська підтримка розвитку освіти та науки в Україні як важливий чинник модернізації освітньої системи.....	161
<i>Науменко Катерина</i> Роль місцевого самоврядування в процесах європейської інтеграції України: досвід та подальші перспективи.....	165
<i>Острецька Анастасія</i> Культурна дипломатія України як фактор формування стратегічного партнерства з країнами ЄС в умовах російсько-української війни.....	169
<i>Пєфтиц Віра</i> Між молотом та ковадлом: Балкани на перехресті інтересів Європейського Союзу й Туреччини.....	173
<i>Погрібна Вікторія</i> Гібридний тероризм: виклики та наслідки для Європи і світу.....	177
<i>Пруненко Дмитро, Солових Артем</i> Логістика залізничного сполучення ЄС: досвід для України.....	181
<i>Резуненко Вероніка</i> Цифровий компас – 2030 як європейська стратегія цифрової трансформації.....	185

<i>Романюк Олександр</i> Проблема європейської безпеки в контексті нової геополітичної ситуації: інституційний аспект.....	189
<i>Сободєєва Анастасія</i> Сучасні інструменти у міжнародних відносинах: чи може штучний інтелект замінити людину-аналітика?.....	193
<i>Солових Віталій</i> Трансформація зовнішньої політики ЄС у контексті сучасної динаміки міжнародних відносин.....	196
<i>Солових Євгенія</i> Човникова дипломатія як інструмент мирного врегулювання: роль ЄС у спробах припинення війни між Росією та Україною.....	203
<i>Требін Михайло</i> Європейська безпека в умовах турбулентного світу.....	208
<i>Федорова Ганна</i> Культурна дипломатія України: шлях до європейського простору.....	212
<i>Хижняк Лариса</i> Аналітика в гуманітарному співробітництві між Україною та ЄС.....	214
<i>Чернишова Лариса</i> Роль транскордонної інфраструктури в економічній співпраці України та ЄС.....	218
<i>Чміль Олеся</i> Роль Хорватії у зміцненні європейської безпеки в умовах геополітичних викликів.....	221
<i>Шевель Елвіра</i> Європейський Союз у контексті динаміки міжнародних відносин.....	225
<i>Шкурко Арсеній</i> Французька модель забезпечення європейської безпеки: стратегія, механізми та виклики.....	228

4. Erasmus+. (2022). *EU stands with Ukraine*. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/node/2849> (дата звернення: 23.02.2025)

ФАКТОР КАЛІНІНГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ РФ У БЕЗПЕКОВІЙ АРХІТЕКТУРІ БАЛТІЙСЬКОГО РЕГІОНУ

Майстро Максим Андрійович,
здобувач бакалаврського рівня вищої освіти 4-го курсу,
група 6.01.291.010.21.1
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця,
maistromaks04@gmail.com

До 1991 року фактично окуповані Литва, Латвія, Естонія та Калінінградська область входили до єдиного політичного простору СРСР. Проте, після здобуття незалежності державами Балтії і встановлення ними євроатлантичного курсу зовнішньої політики, Балтійський регіон став осередком суттєвих військово-політичних трансформацій [1]. Завершення процесу інтеграції Швеції та Фінляндії до НАТО у 2023–2024 рр. остаточно сформувало Балтійське море як поле конфронтації між Російською Федерацією та Альянсом, із значною перевагою останнього на сучасному етапі. Водночас, незважаючи на поступову втрату контролю над Балтійським регіоном, наявність у складі РФ напівексклава Калінінградської області значно посилює її позиції у ймовірному збройному протистоянні. Отже, метою даного дослідження є розкриття стратегічного значення Калінінградської області у потенційному конфлікті із державами Балтії та НАТО, а також оцінка основних викликів, пов'язаних із забезпеченням суверенітету та територіальної цілісності Литви, Латвії та Естонії.

З точки зору військової безпеки РФ, Калінінградська область виконує низку важливих завдань. По-перше, її географічне положення збільшує протяжність сухопутного кордону Союзної держави РФ та Білорусі із НАТО (державами Балтії та Польщею) приблизно на 28%. У разі відкритого збройного протистояння більша довжина лінії фронту сприятиме розтягненню нечисельних збройних сил держав Балтії. По-друге, сприятливі кліматичні умови Віслинської затоки забезпечують всесезонний доступ ВМФ РФ до портів Балтійська та Калінінграда, на відміну від портів Кронштадта та Санкт-Петербурга, що зазвичай замерзають в зимовий період.

По-третє, вигідне розташування Калінінградської області скорочує відстань нанесення ракетних ударів, в тому числі із ядерними зарядами, по стратегічних об'єктах Польщі та Литви, включаючи військовий аеродром Шяуляй, порти Гдині, Гданська, Клайпеди, штаб повітряних сил у Каунасі, батальйон ППО у Радвільшкісі тощо. До того ж, розміщення комплексів ППО ЗС РФ на території області дозволить ефективно контролювати повітряний простір. Наприклад, використання поширених установок С-300ВМ, що здатні вражати аеродинамічні цілі в радіусі 200 км, перекиє можливість застосування авіації НАТО на всій території Литви та частково Польщі по лінії Гданськ-Варшава-Білосток.

Вчетверте, кордон між Польщею та Литвою, що відмежовується Калінінградською областю та Республікою Білорусь, так званий Сувальський коридор є доступною військовою ціллю для РФ. За умови ретельного планування та ефективною реалізації наступальної операції, спрямованої на встановлення контролю над даним відтинком кордону, національні ЗС держав Балтії та оперативні війська Альянсу втратять єдине сухопутне сполучення з союзниками [4].

Звідси, можна визначити основні виклики, що виникають перед державами Балтії у забезпеченні власного суверенітету:

- військово-тактична вразливість через географічне положення;
- обмеженість військового потенціалу з причини незначного мобілізаційного ресурсу;
- політична та військова залежність від союзників по НАТО;
- вразливість критичної інфраструктури, що знаходиться під загрозою ракетних ударів РФ.

До того ж, цивільне та військове логістичне забезпечення ускладнене через обмежену кількість транспортних шляхів, які включають лише два варіанти – Балтійське море та Сувальський коридор. Морський шлях перебуває під загрозою блокади портів з боку ВМФ РФ, тоді як наземне сполучення має недостатню пропускну спроможність, оскільки містить лише дві автомобільні магістралі та одноколіїну залізницю, що у разі масового перекидання військової техніки ймовірно призведе до критичного перевантаження логістичної системи [2, с. 120].

Додатково, варто зазначити, що існують виклики пов'язані з історично-політичним контекстом. Литва, Латвія та Естонія – єдині держави СРСР, які вийшли з зони впливу РФ та успішно інтегрувалися до НАТО та ЄС. Незважаючи на це, РФ продовжує висувати територіальні претензії та готувати наступальну операцію проти країн Балтії, а також Фінляндії та Норвегії [5]. Отже, існує ймовірність, що у разі швидкого захоплення територій балтійських держав та

відсутності консенсусу держав-членів НАТО щодо проголошення війни РФ, Альянс буде змушений залишити регіон.

Для запобігання цьому, після початку військової агресії РФ проти України, Стратегічна концепція НАТО, затверджена на Мадридському саміті у 2022 р., визначила принципово нову стратегію взаємодії із загрозами – «стримування шляхом завдання удару у відповідь» була перетворена у «стримування через запобігання». В умовах зростаючої загрози суверенітету країн Балтії, НАТО спільно з ЄС та національними урядами Литви, Латвії та Естонії впроваджує відповідні превентивні контрзаходи для забезпечення стабільності регіону. Серед них [2]:

- розміщення оперативних груп держав-членів НАТО та збільшення їх особового складу до розміру бригад, проведення багатонаціональних навчань;
- збільшення оборонних витрат до 3% від ВВП, що вже досягнуто Естонією;
- укладення державами Балтії двосторонніх угод SSA та DCA із США;
- трансформація ЗС держав Балтії, шляхом переозброєння на сучасні західні зразки озброєння, зокрема комплекси ППО IRIS-T та Patriot, ракетні системи M142 (HIMARS);
- створення НАТО та ЄС спеціалізованої оперативної групи із забезпечення стійкості критичної інфраструктури.

Контрзаходи, що впроваджуються державами Балтії за підтримки ЄС та НАТО, загалом є ефективними у запобіганні потенційному конфлікту та нейтралізації російського тиску. Для подальшого стримування РФ, Європейському Союзу доцільно зосередитися на кількох ключових напрямках. Насамперед необхідно посилювати інвестиції у розвиток інфраструктури, зокрема шляхом реалізації вже ініційованих проєктів, зокрема Rail Baltica, який передбачає перехід від російського залізничного стандарту 1520/1524 мм до європейської колії у 1435 мм. Впровадження проєкту сприятиме підвищенню мобільності між країнами Балтії та ЄС, а також унеможливить використання залізниці для перекидання військових підрозділів і техніки, що є важливим елементом військової стратегії РФ. Додатково, необхідно продовжувати оновлення автомобільної інфраструктури, зокрема мережі магістралей Via Baltica, що сприятиме збільшенню пропускної спроможності транспортних шляхів. Крім того, важливим напрямом є стимулювання розвитку оборонно-промислового комплексу та стратегічних об'єктів, зокрема морських портів і терміналів зрідженого природного газу, а також пришвидшення повної інтеграції країн Балтії в загальноєвропейський економічний простір.

У довгостроковій перспективі ключову роль відіграватиме активізація дипломатичних зусиль. Зокрема, доцільно підтримувати постійний діалог як із

владою Республіки Білорусь, так і з представниками білоруського уряду в екзилі з метою запобігання використанню території Білорусі для здійснення воєнних операцій, що вже мало місце під час повномасштабного вторгнення в Україну.

У висновку слід підкреслити, що Калінінградська область РФ є потужним форпостом, який значно зменшує спроможність держав Балтії самостійно протистояти зовнішньому тиску. Вигідне географічне положення напівексклава обумовлює перманентну конвенційну та гібридну загрозу державам Балтійського регіону. Фактор агресивної зовнішньої політики РФ та використання нею військово-стратегічних переваг Калінінградської області залишатиметься ключовим детермінантом регіональної безпеки як в середньостроковій (1–5 років), так і в довгостроковій перспективі (до 10 років). Політична та військова єдність НАТО та ЄС впродовж цього періоду стане вирішальною у питанні забезпечення стабільності у Балтійському регіоні.

Список використаних джерел:

1. Зінько І. Територіальні питання у відносинах Російської Федерації з державами Балтійського регіону на сучасному етапі. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. №2. С. 78–84. DOI: <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2022-2-13>
2. Зміцнення безпеки країн Балтії в контексті зміни стратегічної концепції оборони НАТО. Значення для України. *Національний інститут стратегічних досліджень*: офіційний сайт. 15.01.2024 р. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/zmitsnennya-bezpeky-krayin-baltiyyi-v-konteksti-zminy-stratehichnoyi> (дата звернення: 05.03.2025).
3. Рослонь Д. Виклики у сфері безпеки в регіоні Калінінградської області. *Copernicus. Political and Legal Studies*. 2022. №1(4). С. 115–123. DOI: <https://doi.org/10.15804/CPLS.20224.12>
4. This tiny stretch of countryside is all that separates Baltic states from Russian envelopment. *The Washington Post*. 20.06.2016. URL: <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/06/20/this-tiny-stretch-of-countryside-is-all-that-separates-baltic-states-from-russian-envelopment/> (дата звернення: 05.03.2025).
5. Venäjä harjoitteli hyökkäystä Suomeen ja Viroon – Näin vakava on Naton uhka-arvio. *Ilta-lehti*. 25.12.2024. URL: <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/b4568974-73c3-4c3a-abcb-fb5cd2f7db71> (дата звернення: 05.03.2025).

Науковий керівник: Кузь Олег Миколайович, завідувач кафедри міжнародних відносин і політичної філософії Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця, доктор філософських наук, професор.

Електронне наукове видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимах

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ ВИМІРІ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
(8 травня 2025 року, м. Харків, Україна)

Українською та англійською мовами
Текст подається в авторській редакції

Відповідальний за випуск: *Наталія Вінникова, Ганна Федорова*
Оригінал-макет: *Ганна Федорова*

Формат 60x84/16. Гарнітура Таймс.
Обл.-вид. арк. 30,08. Умовн. друк. арк. 24,16. Замовлення № 160//25

Системні вимоги:
Процесор Pentium-класу; ОС Windows 7/10; дисковод CD-ROM AcrobatReader 10.
Об'єм даних 7,8 Мб.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
м. Харків, 61022, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009 р.